

9.12.2019

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettua lakia ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on tiedolla johtamisen parantaminen siten, että laajennetaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää valtion myöntämien yritystukien tiedoilla.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa veloitettaisiin valtion viranomaiset ja niiden puolesta tukea myöntävät yhteisöt ja säätiöt tallettamaan tiedot myöntämistään ja maksamistaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvista valtiontuista yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Velvoite ei koske maa- ja metsätalouden alkutuotantoa ja kalataloutta. Laissa säädetään myös tukiviranomaisen oikeudesta luovuttaa yritystukitietoja toiselle tukiviranomaiselle salassapitosäännösten estämättä. Työ- ja elinkeinoministeriö veloitettaisiin luovuttamaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletetun julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen alaisen tuen myöntämistä koskevat tiedot Euroopan komissiolle siltä osin kuin se on tarpeen EU:n valtioneuvoston päätöksen mukaisesti sisältyvän julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täyttämiseksi. Lisäksi tietoja saa luovuttaa Tilastokeskukselle tilastojen laatimiseksi.

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettuun lakiin lisättäisiin informatiivinen viittaus kyseisen lain 2 § 3 kohdassa tarkoitetun tukiviranomaisen velvollisuudesta tallettaa Euroopan unionin sopimukset (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaisten valtioneuvoston päätösten mukaisesti julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täyttämiseksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

Sisällys

PERUSTELUT.....	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta.....	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 . Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä.....	4
2.2 Julkaisu ja avoimuusvelvoite	5
2.3 Tilastokeskuksen yritystukitilasto.....	7
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset	9
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	11
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	11
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot.....	13
6 Lausuntopalaute	13
7 Säännöskohtaiset perustelut	13
8 Voimaantulo.....	20
9 Toimeenpano ja seuranta	20
10 Suhde muihin esityksiin	20
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	20
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	20
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	20
Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:	21
LAKIEHDOTUKSET.....	21
LIITTEET	21
Rinnakkaistekstit.....	22
2 Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain muuttamisesta.....	26

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Virkamiesselvitys yritystuista ja niiden vaikutuksista (TEM Raportteja 22/2017) suositteli muun muassa yritystuki- ja tukien vaikuttavuuden arvioinnin ja tutkimustulosten hyödyntämisen kehittämistä ja riittävien resurssien varaamista tukien arviointiin. Koska aineiston saatavuus on keskeinen edellytys vaikuttavuustutkimuksille, raportissa esitettiin selvitettäväksi. Tilastokeskuksen yritystukitietokannan laajentamismahdollisuuksia koskemaan myös muita kuin tiettyjä työ- ja elinkeinoministeriön, Finnvera Oyj:n, Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin sekä maa- ja metsätalousministeriön tukia. Eri hallinnonalojen edustajista muodostettu yritystukineuvottelukunta on tehnyt vuonna 2017 esityksen avoimen datan lisäämiseksi yritystuista ja synergioiden selvittämiseksi työ- ja elinkeinoministeriön yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän ja Tilastokeskuksen yritystukitilaston välillä. Yritystukineuvottelukunnan mukaan samassa yhteydessä olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa myös keskitetty julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen mukainen raportointi Euroopan komissiolle. Pääministeri Sipilän hallituskaudella niin sanottu kilpailukyvyyn aliministeriryhmä linjasi, että yritystuki- ja tukien seuranta ja rekisteröintiä kehitetään sekä Tilastokeskuksen yritystukitilastoa laajennetaan. Työ- ja elinkeinoministeriön omistama Yrityspalvelujen asiakastietovaranto on ollut koko ajan lähtökohtana keskitetylle tietovarannolle, koska sinne on jo keskitetty tietoja kansallisesti ja alueellisesti myönnettyistä erimuotoisista tuista ja yritysrahoituksesta.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman (kohta 4.5 Maailman paras julkinen hallinto) mukaan hallitus syventää tietopolitiikan johtamista. Julkisen tiedon avoimuudesta tehdään koko tietopolitiikan kantava periaate. Hallitus edistää avoimen lähdekoodin ensisijaisuutta julkisissa tietojärjestelmissä ja niiden hankinnoissa. Hallitus säätää lailla velvoitteen edellyttää avoimia rajapintoja julkisia tietojärjestelmiä hankittaessa, ellei painavasta syystä muuta johdu. Hallitus jatkaa määrätietoista julkisten tietovarantojen avaamista ja laatii niille hyödyntämistä helpottavat sitovat laatukriteerit.

Uusi tiedonhallintalaki (HE 284/2018, voimaan 1.1.2020) edellyttää, että tietoja kysytään asiakkaalta vain yhden kerran. Viranomaisten tietojärjestelmien välillä tulee olla avoimet rajapinnat. Laissa säädetään viranomaisten tietojärjestelmien välillä tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta sähköisesti. Sääntelyllä tehostetaan viranomaisten tiedonhallintaa, jotta viranomaiset voivat tarjota hallinnon asiakkaalle palveluitansa hyvää hallintoa noudattaen laadukkaasti ja hoitaa tehtävänsä tuloksellisesti. Lain tarkoituksena on edistää myös tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Esitys perustuu työ- ja elinkeinoministeriön 17.12.2018 asettaman (TEM/2133/00.04.01/2018) (TEM094:00/2018) eri hallinnonalojen, valtioneuvoston kanslian, Tilastokeskuksen, Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (myöhemmin KEHA-keskus) edustajista koostuvan työryhmän loppuraporttiin. Työryhmän aineisto on saatavilla työ- ja elinkeinoministeriön hankeikkunassa osoitteessa <https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM094:00/2018>.

Lausuntoja pyydettiin xxx tahoilta. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <http://tem.fi/hankkeet> tunnuksella TEM094:00/2018.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 . Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä

Yritystuista ei tällä hetkellä ole yhteistä rekisteriä. Aineiston saatavuus on keskeinen edellytys korkealaatuisille vaikuttavuustutkimuksille. Nykyisin yritystukia koskevia laajoja tietopyyntöjä osoitetaan muun muassa työ- ja elinkeinoministeriölle. Eduskunta on pyytänyt tietoja tukien kehityksestä.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetussa laissa (293/2017) säädetään työ- ja elinkeinoministeriön yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä, siihen kuuluvista yrityspalvelujen asiakastietovarannosta ja asiakkuudenhallintajärjestelmästä sekä asiakastietojen ja henkilötietojen käsittelystä. Laki sisältää säädökset asiakastietojärjestelmän käyttötarkoituksesta, sen teknisestä ylläpitäjästä ja rekisterinpitäjästä, tallennettavista tiedoista, tietojen laadusta, tietojen poistamisesta ja luovuttamisesta sekä asiakastietojen ja henkilötietojen käsittelystä.

Asiakastietojärjestelmään sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) jollei laissa toisin säädetä. Valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 5 ja 6 § sisältävät säännökset tietojen julkisuudesta. Henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä tietosuoja-asetus, ja tietosuojalaisissa (1050/2018). Tietojen saannista ja luovuttamisesta rakennerahasto-ohjelmassa säädetään alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain (8/2014) 28 §:ssä.

Yritys on määritelty yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) mukaisesti tarkoittamaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröityä yritystä ja yhteisöä sekä sitä vastaavaa ulkomaista yritystä ja yhteisöä. Määritelmä perustuu elinkeinonharjoittamiseen, mikä viittaa voitontavoitteluun. Määritelmä on suppeampi kuin yrityksen määritelmä EU:n valtioneuvoston päätöksessä, missä yrityksellä tarkoitetaan taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä, riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta sekä siitä, onko yksikön tavoitteena tuottaa voittoa. Taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) sisältämä määritelmä yrityksestä vastaa EU:n valtioneuvoston päätöksen mukaista määritelmää. Käytännössä määritelmä voi sisältää myös henkilöitä, joita ovat esimerkiksi starttirahan saajat. Yrityksen määritelmän olisi tarkoituksenmukaista olla yhtenäinen samaa asiaa koskevissa säännöksissä.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä tuki valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. EU:n valtioneuvoston päätöksiä sovelletaan, jos kaikki neljä valtioneuvoston tunnusmerkkiä täyttyvät. Tuen tulee olla myönnetty julkisista varoista, tuen pitää olla valikoiva, tuen pitää vääristää tai uhata vääristää kilpailua ja tuen pitää vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

SEUT –sopimuksessa ei ole määritelty yrityksen käsitettä, vaan käsitteen sisältö on täsmentynyt oikeuskäytännössä taloudellisen toiminnan kautta. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluita tarjotaan markkinoilla. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yrityksiä ovat kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta, rahoitustavasta tai taloudellisen voiton tavoitteesta. Valtioneuvoston päätöksen kannalta ei ole merkitystä sillä, onko kyseessä yksityinen vai julkisomisteinen yritys. Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvillä palveluilla (SGEI-palvelut = services of general economic interest) tarkoitetaan yleishyödyllisiä palveluja, joiden saatavuuden turvaaminen katsotaan yhteiskunnallisesti niin tärkeäksi, että viranomaisen voi asettaa palveluntuottajalle julkisen palvelun velvoitteen. Tällöin yrityksen on tarjottava viranomaisen ennalta määrittelemää palvelua julkisista varoista suoritettua korvausta vastaan.

Laissa tarkoitetaan yrityspalvelulla valtion, kunnan, valtion erityisrahoitusyhtiön, Business Finland Oy:n ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitettua välittävää toimielimen tarjoamaa, myöntämää ja niiden varoista maksettavaa tukea, rahoitusta sekä kehittämis- ja neuvontapalvelua sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettua julkista työvoima- ja yrityspalvelua.

Asiakastietojärjestelmän käyttötarkoituksena on edistää asiakastietojen yhteiskäyttöä julkishallinnossa, parantaa yrityspalvelujen suuntaamista ja yritysten arviointia niille myönnettäviä yrityspalveluja harkittaessa sekä tehostaa myönnettyjen tukien valvontaa. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa teknisenä ylläpitäjänä asiakastietojärjestelmän yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallettamista, yhdistämistä, luovuttamista ja muuta käsittelyä varten. Tekninen ylläpitäjä vastaa tietojärjestelmän käytettävyydestä sekä siihen sisältyvien tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Teknisellä ylläpitäjällä ei ole oikeutta määrätä tietojärjestelmään talletetuista tiedoista eikä luovuttaa niitä, ellei laissa toisin säädetä. Asiakastietojärjestelmään tietoja tallettavat 4 §:n 1 momentissa tarkoitettut tahot toimivat talletetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta sekä päättävät tietojen luovuttamisesta asiakastietojärjestelmän kautta. Asiakastietojärjestelmään tietoja tallettanut taho vastaa tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Useat keskeisistä tietojen käyttäjistä ovat tällä hetkellä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla, mutta tavoitteena on, että se loisi jatkossa laajemman pohjan yhteiskäytölle. Se kokoaa eri toimijoiden yhteiset asiakas- ja tapahtumatiedot yhteen tietovarantoon, samalla yhdistäen asiakastyössä tarvittavia ulkoisia tietolähteitä. Asiakastietovarantoa ei käytetä suoraan käyttöliittymän kautta, vaan tietoja käytetään toimintokohdainten liityntöjen avulla kuten esimerkiksi Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin, erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj:n ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston yhteisen yrityspalveluasiakkaiden asiakkuudenhallintajärjestelmän CRM:n (Customer Relation Management) avulla.

Niin sanottu vähämerkityksinen tuki eli de minimis –tuki edellyttää yrityskohtaisen tukikumulaation seuranta. EU:n yleisen de minimis -asetuksen (Komission asetus (EU) N:o 1407/2013 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen) mukaan yhdelle yritykselle kolmen verovuoden aikana myönnettävän de minimis -tuen enimmäismäärä on 200 000 euroa. Tällä hetkellä kukin tukiviranomainen kysyy tuen hakijoilta, ovatko he saaneet de minimis –tukea viimeisen kolmen verovuoden aikana. Tieto tuen saannista ei välity tukiviranomaisten välillä. Nykyisin tukiviranomainen kysyy tuen hakijalta tukikumulaation toteutumista, mikä lisää yritysten hallinnollista taakkaa.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä on työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, johon yrityspalveluja tarjoavat viranomaiset, valtion erityisrahoitusyhtiö, Business Finland Oy ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitettua välittävät toimielimet tallettavat asiakastietoja yhteistä käyttöä varten. Nykyisillä toimijoilla ei ole laissa asetettua velvoitetta tallettaa tietoja järjestelmään. Yrityspalvelujen asiakastietovarannon nykyisiä käyttäjiä ovat työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ulkoministeriö, ulkomaan edustukseen kuuluvat edustustot, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot, Innovaatorahoituskeskus Business Finland (entinen Innovaatorahoituskeskus Tekes ja Finpro Oy), Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj ja Ruokavirasto. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän hallintamallissa kuvataan järjestelmän yhteiset käyttöehdot sekä ohjaus- ja rahoitusmalli. Hallintamallin mukaan järjestelmän käyttäjien kanssa laaditaan sopimus. Nykyiset käyttäjät ovat yhteisrekisterinpitäjiä ja uusista käyttäjistä tulee myös rekisterinpitäjiä.

Tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa turvallisuusselvityslain mukaisia tehtäviä varten toimivaltaisille viranomaisille.

2.2 Julkaisu ja avoimuusvelvoite

Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 2 a §:ssä säädetään tukitietojen julkaisu- ja avoimuusvelvoitteesta. Sen mukaan tukea myöntävän valtion, kunnan, kuntayhtymän, muun julkis-

yhteisön tai julkisoikeudellisen laitoksen, yhtiön, säätiön, yhdistyksen tai valtion erityisrahoitusyhtiön velvollisuudesta ilmoittaa yksittäistä valtiontukea koskevat tiedot julkaistaviksi säädetään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 994/98 1 artiklan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1588 1 artiklan perusteella annetuissa komission ryhmäpoikkeusasetuksissa. Jos yksittäisen valtiontuen myöntäminen perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisessa ilmoitusmenettelyssä tehtyyn komission päätökseen, noudatetaan kyseisessä päätöksessä mainittuja julkaisu- ja avoimuusvelvoitteita. EU:n valtiontukikriteerit täyttävistä tuista on lähtökohtaisesti julkaistava kokonaisu-tason tiedot sekä saajakohtaiset tiedot kaikille avoimella verkkosivustolla, jos saajakohtaisen myönnetyn tuen määrä on yli 500 000 euroa.

Komissio on valmistellut jäsenmaiden käyttöön yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklan 1 c -kohdan ja muiden valtiontukisääntöjen vastaavien säännösten edellyttämän valtiontukitietojen julkaisuvelvollisuuden vaatimukset täyttävän sähköisen avoimuustietojärjestelmän (Valtiontukien avoimuusmoduuli). Komission tietojärjestelmän hyödyntäminen on jäsenvaltioille vapaaehtoista ja jäsenvaltio voi hyödyntää myös omaa tietojärjestelmäänsä. Suomi hyödyntää toistaiseksi komission tarjoamaa keskitettyä avoimuustietojärjestel-mää. Käytännössä jäsenvaltioiden tukiviranomaisten täytyy itsenäisesti huolehtia siitä, että ryhmäpoikkeus-asetusten mukaiset ja vastaavat muihin valtiontukisääntöihin perustuvat julkaistavat tiedot syötetään joko manuaalisesti tai kansallisen tietojärjestelmän ja automaattisen rajapinnan kautta komission tietojärjestel-mään julkaisua varten. Jäsenvaltion viranomaisten ilmoittamat tiedot varastoituvat komission tietojärjestel-män tietokantaan ja julkaistaan sieltä automaattisesti komission ylläpitämällä jäsenvaltiokohtaisella valtion-tukien verkkosivustolla tavalla, joka on helposti kaikkien saatavilla. Tiedot ilmoitetaan järjestelmään ja jul-kaistaan jäsenvaltion virallisella kielellä, mutta tiedot ovat saatavissa myös automaattisen käännöksen jäl-keen muiden jäsenvaltioiden kielillä.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan valtiontukia koskevat tiedot julkaistaan samassa avoimuustie-tojärjestelmässä kuin muut valtiontuet. Jäsenmaan viranomaiset voivat käyttää tietoja syötyessään tarvitta-essa tukea saavasta yrityksestä useita eri kansallisia tunnisteita, joten esimerkiksi maatalouden tuissa voidaan käyttää sekä yritys- ja yhteisötunnusta (Y-tunnusta) että tilatunnusta.

Suomessa ei ole kansallista rekisteriä, joka kokoaisi tukien myöntämistä ja maksamista koskevat tiedot. Jo-kaisella tukiviranomaisella on nykyisin velvollisuus toimittaa itse tiedot komissiolle, jos tukitoimenpide kuu-luu EU:n valtiontukisääntelyn mukaisten julkaisu- ja avoimuusvelvoitteiden piiriin. Jos Suomessa olisi käy-tössä EU:n valtiontukisääntelyn mukaisten julkaisu- ja avoimuusvelvoitteiden näkökulmasta kansallinen kat-tava valtiontukirekisteri, julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen mukaisia tietoja ei tarvitsisi ilmoittaa komis-sion ylläpitämään avoimuustietojärjestelmään. Tämä edellyttäisi, että kansallisessa tukirekisterissä olisi myös kuntien, maakunnan liittojen ja yksityisten (esimerkiksi kuntien kehitysyritykset) myöntämät yli 500 000 euron suuruiset Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuet.

Työ- ja elinkeinoministeriö toimii kansallisena järjestelmävastaavana komission avoimuustietojärjestelmässä ja neuvoo tukiviranomaisia tarvittaessa järjestelmän käyttöön liittyvissä kysymyksissä. Työ- ja elinkeinomi-nisteriön toimivalta perustuu eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annettuun lakiin (300/2001) ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen valtiontukien ilmoittami-ssa komissiolle noudatettavista menettelyistä (89/2011).

Maa- ja metsätalousministeriö ilmoittaa komissiolle artiklan 107 mukaiset maa- ja metsätalouden sekä kala-talouden tuet. Maaseudun yritysrahoituksessa (tiettyihin tukiin) sovelletaan komission asetusta (EU) N:o 702/2014 tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (maa- ja met-sätalouden ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetus), jonka 9 artiklassa säädetään tukitietojen julkaisemi-sesta vastaavatyypillisesti kuin yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa. Mainitun asetuksen 10 artiklassa sääde-tään kaksinkertaisen julkaisuvelvoitteen välttämiseksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että tukitiedot on mahdollista julkaista yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ja neuvoston asetusten

(ETY) N:o 352/78, (EY) N:o 165/94, (EY) N:o 2799/98, (EY) N:o 814/2000, (EY) N:o 1290/2005 ja (EY) N:o 485/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 (horisontaaliasetus) 111, 112 ja 113 artiklan mukaisesti.

Suomella tai Euroopan komissiolla ei ole kokonaiskuvaa julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen toteutumisesta, koska tietojen ilmoittaminen on tukiviranomaisten vastuulla. Ehdotettu muutos varmistaa avoimuusvelvoitteen toteutumista ja tietojen kattavuutta valtion viranomaisten tai niiden puolesta tukea myöntävien yhteisöjen ja säätiöiden osalta, sillä jatkossa avoimuusvelvoitteen mukaisten tukien tietojen täytäntöönpanosta olisi säädetty kansallisessa lainsäädännössä. Työ- ja elinkeinoministeriö luovuttaisi jatkossa tiedot Suomesta keskitetysti Euroopan komissiolle. EU-valtiontukisäännöt täyttäviä verotukitietoja on jo talletettu asiakastietojärjestelmään ja kokeiltu tietojen siirtoa Euroopan komissiolle sähköisesti.

2.3 Tilastokeskuksen yritystukitilasto

Kauppa- ja teollisuusministeriö (nykyinen työ- ja elinkeinoministeriö) asetti vuonna 2005 työryhmän, jonka tehtävänä oli huolehtia yritystukitietokannan perustamisesta (Loppuraportti KTM Julkaisuja 22/2006). Työryhmän työn lopputuloksena Tilastokeskuksen yritystietojen tutkimuslaboratorioon perustettiin tietokanta, jossa on tiedot kauppa- ja teollisuusministeriön (nykyinen työ- ja elinkeinoministeriö), työministeriön (nykyinen työ- ja elinkeinoministeriö), maa- ja metsätalousministeriön sekä Finnvera Oyj:n ja Tekesin (nykyinen Innovaatorahoituskeskus Business Finland) myöntämien tutkimusrahoituksen ja elinkeinotukien osalta vuodesta 2000 lähtien. Yritystukia on viime vuosina kuitenkin tunnistettu olevan enemmän, käsite on tarkentunut ja tietotarve on laajentunut. Tilastokeskuksen yritystukitilasto ei sisällä kaikkia tukia taloudelliseen toimintaan. Tilasto sisältää sekä yritystukia että yritysrahoitusta (Finnvera Oyj). Tietokannan tietosisältö määräytyi vuoden 2005 työryhmätyön perusteella.

Tilastokeskuksen yritystukitilastoon annetaan tiedot Tilastolain (280/2004) tiedonantovelvollisuuteen perustuvien 14 ja 15 §:n nojalla. Tietoja käytetään tilastointitarkoitusta varten, minkä lisäksi ne tallennetaan tutkimuslaboratorion yritystukitietokantaan. Siirrettäviä tietoja ovat yritystunnukset, tukityyppi sekä maksetun ja myönnetyn tuen euromäärät. Tilastokeskuksen tilasto mahdollistaa tietojen yhdistämisen muihin tilastoihin tutkimustarkoituksiin. Tietokannan avulla voidaan tutkia tukien vaikuttavuutta ja kohdentumista luotettavasti tuen antajasta ja saajasta riippumattomasti. Tutkimus on keskittynyt suurelta osin sellaisiin tukiin, joista on saajakohtaisia tietoja helposti saatavilla. Tilastokeskus vastaa yritystukitilaston kehittämisestä, tuotannosta ja julkaisemisesta.

Tilasto perustuu tiettyjen tukea myöntäneiden ja maksaneiden julkisomisteisten instituutioiden antamiin tietoihin. Tietoja on luokiteltu tukea saaneiden yritysten toimialan ja suuruusluokan sekä tukityypin ja maksajan mukaan. Aineistossa on tietoja julkisomisteisten instituutioiden eli kauppa- ja teollisuusministeriön (KTM) ja työministeriön (TM) (vuodesta 2008 lähtien työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)), maa- ja metsätalousministeriön (MMM) sekä Finnveran ja Tekesin (vuodesta 2018 lähtien Innovaatorahoituskeskus Business Finland) myöntämistä ja maksamista yritystuista. Tiedot ovat saatavilla tukityypeittäin (esimerkiksi suora tuki, laina, pääomalaina ja takaus) ja tukimuodoittain (esim. investointituki, tuotekehitystuki, energiatuki, työllistämistuki, ympäristötuki). Aineiston tietosisältö vaihtelee jossain määrin maksajittain. Aineistoon on liitetty Tilastokeskuksen tilinpäätöstilastojen ja yritysrekisterin tietoja. Tilasto ei sisällä muiden ministeriöiden myöntämiä yritystukia eikä kattavasti maa- ja metsätaloustukia maa- ja metsätalouden harjoittajille. Tilaston ulkopuolelle ovat jääneet myös verotuet, korkotuet ja oman pääoman ehtoinen rahoitus sekä muut tukea sisältävät järjestelyt. Yritystukitilaston tietosisällöstä päättää Tilastokeskus yhteistyössä muiden tahojen kanssa.

3 Tavoitteet

Esityksellä on useita tavoitteita, joista tärkeimpiä on tiedolla johtamisen parantaminen. Tavoitteena on tila, jossa valtion yritysasiakkaiden palveluihin liittyvät tukitiedot olisivat kattavasti yhdessä paikassa työ- ja elinkeinoministeriön omistamassa ja KEHA-keskuksen ylläpitämässä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä. Tietojen saatavuus on edellytys yhteiselle tilannekuvalle tukien kehityksestä ja kohdentumisesta. Tukien läpinäkyvyys parantaa tukien julkista kontrollia. Tavoitteena on luoda yhtenäinen ja kattava näkymä saajakohdaksiin yritystukiin julkisen hakupalvelun kautta.

Tarkoituksena on laajentaa olemassa oleva tietovaranto koskemaan kaikkia laissa taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä tarkoitettujen valtion viranomaisten tai niiden puolesta tukea myöntävän yhteisön tai säätiön myöntämiä 107 artiklan 1 kohdan mukaisia tukia Euroopan komission julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täytäntöön panemiseksi. Tietojen luovuttaminen keskitetysti komission avoimuustietojärjestelmään varmistaa avoimuusvelvoitteen toteutumista ja tietojen kattavuutta.

Keskitetyn ratkaisun tavoitteena on myös tukea muun muassa EU:n valtiontukisääntelyn mukaista tiettyjen tukien kumuloitumisen seuranta. Jatkossa tukiviranomaisen ei tarvitse tiedustella tuen hakijalta, onko sille viimeisen kolmen vuoden aikana myönnetty de minimis –tukea valtion tukiviranomaisilta, joiden tehtäviin tukea tai tukiohjelmaa koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat tai sellaiselta yhteisöltä taikka säätiöltä, joka myöntää tuen viranomaisen puolesta taikka muilta välittäviltä toimielimiltä. Tämä vähentää hieman yritysten hallinnollista taakkaa. Verotukitiedot, asuntorakentamisen korkotuki- ja takaustiedot on saatavilla vain vuositasolla, mutta niitä ei myönnetä de minimiksenä. Maa- ja metsätalouden alkutuotannon ja kalatalouden tuet muodostavat poikkeuksen, koska niitä koskee eri de minimis –säännöt. Keskitetyssä ratkaisussa tietoja luovuttaneet edellä kuvatut valtion tukiviranomaiset voisivat katsoa muiden valtion tukiviranomaisten myöntämät yritystuet siten kuin tuen myöntäminen sitä edellyttää salassapitosäännösten estämättä.

Tavoitteena on tukea myös Tilastokeskusta tilastojen laadinnassa. Tarkoituksena on lisätä tukitietojen saatavuutta tutkimuskäyttöön ja sitä kautta vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Vaikuttavuuden arviointi on osa politiikkavalmistelua, jossa päätöksentekijöille tuotetaan tietoa toimenpiteiden vaikutuksista, jotta he osaavat valita oikeita toimenpiteitä eri tavoitteisiin. Yritystukien tilannekuvan ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseksi tarvitaan keskitetysti saatavilla olevaa tietoa tuista. Tietopohja yritystukien todellisista vaikutuksista talouskasvuun on nykyisellään heikko. Tukijärjestelmän pitkän aikavälin kehittämisen tueksi yritystukien empiiristä vaikuttavuustutkimusta tulisi lisätä merkittävästi. Vaikuttavuustutkimusten määrä on vähäistä osin siksi, että tietoa ei ole riittävän helposti saatavilla tutkijoiden käyttöön.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Uutena asiana säädetään siitä, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 mukaisten tukien myöntämistä ja maksamista koskevat tiedot talletetaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Tallettamisvelvollisuus koskee taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettuja tukiviranomaisia, joita ovat valtion viranomaiset, joiden tehtäviin tukea tai tukiohjelmaa koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat tai sellaista yhteisöä taikka säätiötä, joka myöntää tuen viranomaisen puolesta. Vastuu taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain soveltamisalaan kuuluvien tukitietojen tallettamisesta ja oikeellisuudesta olisi tukiviranomaisilla. Kaikilla tukiviranomaisilla olisi oikeus luovuttaa tukitietoja salassapitosäännösten ja muiden tietojen yhteistä käyttöä koskevien säännösten estämättä taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetuille tukiviranomaisille 5 §:n 4 momentin mu-

kaisiin käyttötarkoituksiin sekä Tilastokeskukselle tilastojen laatimiseksi. Tukiviranomaisilla säilyy velvollisuus ilmoittaa tiedot yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen toteuttamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi velvollisuus luovuttaa julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen alaisen tuen myöntämistä koskevat tiedot Euroopan komissiolle mainitun velvoitteen täyttämiseksi. Käytännössä tiedot liikkuvat avoimen rajapinnan kautta eikä työ- ja elinkeinoministeriöltä edellytetä toimenpiteitä tietojen siirrossa. Maa- ja metsätalousministeriö vastaisi edelleen maa- ja metsätalouden alkutuotannon ja kalatalouden tietojen luovuttamisesta komissiolle.

Uusista tiedon tallettajista tulisi laissa tarkoitettuja rekisterinpitäjiä. Näitä olisivat muun muassa valtiovarainministeriö, Verohallinto, Valtiokonttori, liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto, ympäristöministeriö, Asumisen rahoitus – ja kehittämiskeskus ARA, sosiaali- ja terveysministeriö, valtioneuvoston kanslia, oikeusministeriö, energiavirasto, Business Finland Venture Capital Oy, Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK (Kopioisto) ja Suomen Elokuvasäätiö.

Yritystukien yhteiseen asiakastietojärjestelmään tallettaisiin uusina tietoina Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuet, joita laissa taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä tarkoitettujen valtion viranomaiset myöntävät. Näitä ovat muun muassa suorat tuet, palautuvat tuet, takaukset, tuetut palvelut ja osin verotuet. Kyseisten tukien yhteismäärä on noin 2,4 miljardia euroa vuonna 2019. Tukiohjelmat ovat lähtökohtaisesti määräaikaista. Näistä osa on jo nykyisin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä. Verotukien salassapitosäännökset mahdollistavat vain EU:n julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen sisältämän myönnetyn tuen 500 000 euron kynnsarvon ylittävien verotukien tallettamisen asiakastietojärjestelmään.

Esityksellä luotaisiin rekisteri viranomaisten käyttöön ohjaukseen ja seurantaan. Rekisterissä olisi sekä julkisia että salassa pidettäviä tietoja mutta rekisteri ei olisi julkinen rekisteri. Rekisteristä voidaan julkistaa julkiseksi määritellyjä tietoja avoimen tietoverkon välityksellä. Tarkoituksena olisi laajentaa tietojen julkistamista koskevaa käytäntöä koskemaan kaikkia valtion viranomaisten myöntämiä tukia, josta tiedon tarvitsijat saisivat tarvitsemansa tiedot yhdestä hakukanavasta. Salassa pidettävät tiedot eivät olisi julkistettavissa yleisen tietoverkon välityksellä, mutta ne olisivat tukiviranomaisten käytettävissä siten kuin niiden tiedonsaanti-oikeudesta säädetään.

Tilastokeskus saisi esityksen mukaan nykyistä kattavamman yritystukiaineiston nopeammin. Tilastokeskus vastaa yksikkötason tietokanta-aineiston muodostamisesta ja jakelusta tutkijapalveluiden kautta. Edellä mainitun toteutuessa tiedot voidaan julkaista nopeammin ja kattavammin muun muassa tietosuojaja- ja salassapitolainsäädäntö huomioiden. Tilastokeskuksen voidaan muodostaa säädösmuutoksen jälkeen kattavampi yritystukitietokanta tutkijapalveluiden kautta jaettavaksi käyttölupaprosessin kautta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Muutos parantaa kokonaiskuvaa yritystuista ja niiden kohdentumisesta. Tietojen saatavuuden paranemisen arvioidaan lisäävän vaikuttavuustutkimusten määrää. Muutos vaikuttaa siten välillisesti kansantalouden resurssien tehokkaampaan ja vaikuttavampaan käyttöön. Lisäksi tietojen läpinäkyvyys lisää julkista kontrollia. Tuen myöntämisen oikeusvarmuus kasvaa keskitetyn tiettyjä tukia koskevan tukikumulaation paremman seurannan myötä. Muutos toteuttaa vuoden 2020 alusta voimaan tulevan, uuden tiedonhallintalain (HE 284/2018) edellytystä siitä, että tietoja saa kysyä asiakkaalta vain yhden kerran.

Muutoksella ei ole taloudellisia vaikutuksia yritysasiakkaille, mutta se vähentää hieman niiden hallinnollista taakkaa. Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletetaan tieto myös myönnettyistä ja maksetuista de minimis –tukien määristä, mikä helpottaa hieman tukikumulaation seurantaan. Hallinnollinen taakka vähenee, kun valtion viranomaisten, joiden tehtäviin tukea tai tukiohjelmaa koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat tai sellaisten yhteisöjen taikka säätiöiden, jotka myöntävät tuen viranomaisen puolesta, ei tarvitse kysyä

yritykseltä, onko se saanut edellä mainituilta tahoilta vähämerkityksistä de minimis –tukea viimeisen kolmen verovuoden aikana. Kattava rekisteri palvelee sitä, että tukikumulaation seuranta voidaan toteuttaa osittain tukiviranomaisen eli valtion viranomaisen tai sen puolesta tukia välittävän yhteisön tai säätiön toimesta. Valtion viranomaisten myöntämien de minimis -tukien osalta rekisterin ulkopuolelle jää ainoastaan maa- ja metsätalouden alkutuotanto ja kalatalous. Esimerkiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finland tarkisti vuonna 2018 noin 3 600 kertaa yritysten de minimis –kumulaation tilan, kun asiakas haki sellaista rahoitusta, joka perustui de minimis –asetukseen. Esimerkiksi Etelä-Savon ELY keskus tarkisti vuonna 2018 noin 220 kertaa yritysten de minimis –kumulaation tilan lain 9/2014 mukaisten yritystukipäätösten osalta, noin 450 kertaa lain 916/2012 mukaisten yritystukipäätösten osalta sekä noin 150 kertaa ESR-hankkeiden ja palkkatukipäätösten osalta eli kaikkiaan yhteensä noin 820 kertaa. Valtionhallinto tekee karkeasti arvioiden muutamia kymmeniä tuhansia de minimis –tukikumulaation tilan tarkistuksia yrityksiltä vuosittain. Tietoa joudutaan kuitenkin jatkossakin kysymään muiden kuin valtion viranomaisten tai niiden puolesta tukia välittävien yhteisöjen ja säätiöiden osalta. Muut tahot voivat hakea tietoa valtion tai niiden puolesta tukea myöntävien yhteisöjen ja säätiöiden myöntämistä de minimis -tuista yleisessä tietoverkossa olevan julkisen hakupalvelun kautta.

Tiedot toimitetaan tukiviranomaisten taholta vain yhden kerran kattavasti yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Keskitetty tietojen luovuttaminen julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen mukaisesti Euroopan komissiolle ja Tilastokeskukselle tilastojen laatimiseksi parantavat tietojen luotettavuutta ja laatua. Jatkossa tukiviranomainen saa kattavat ja laadukkaat tiedot yritysten saamista valtion tukiviranomaisten tai niiden puolesta tukia myöntävien yhteisöjen ja säätiöiden valtiontuista yhdestä paikasta, eikä tietoja tarvitse tarkistaa yritykseltä. Tietojohtamisen näkökulmasta muutos merkitsee ajantasaisten tietojen nopeampaa saatavuutta.

Muutos aiheuttaa mahdollisesti vähäisiä kertaluonteisia hallinnollisia tiedonsiirtokustannuksia eri tukiviranomaisissa perustamisvaiheessa ja ylläpitovaiheessa. Asiakastietovarannon ulkoiset rajapinnat ovat valmiina tiedon siirtoja varten. Muutos aiheuttaa kuitenkin asiakastietovarannolle vähäisiä kertaluonteisia kustannuksia työ- ja elinkeinoministeriölle perustamisvaiheessa ja vähäisiä lisäkustannuksia ylläpitovaiheessa KEHA-keskuksessa.

(Täydennetään myöhemmin tiedonhallintalain mukainen muutosvaikutusten arviointi. Laki tulee voimaan 1.1.2020. Lain toimeenpanoon sisältyvää valtion tiedonhallintayksikön arviointikehikko on valmistelussa valtiovarainministeriössä. Työ- ja elinkeinoministeriön on lain 8 §:n mukaan laadittava lain 5 §:n 3 momentin mukainen arviointi koskien tietoa tietoaaineiston arkistoon siirtämisestä, arkistointitavasta ja arkistopaikasta tai tuhoamisesta. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon.)

Esityksen mahdollisia perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia on valmistelussa arvioitu lähinnä perustuslain 10 §:ssä säädettyyn yksityisyyden suojaan ja erityisesti sen 1 momentin mukaiseen henkilötietojen suojaan liittyen. Ehdotuksen suhdetta perustuslain 10 § 1 momentin sääntelyyn on käsitelty myös jäljempänä jaksossa 11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys. Ehdotuksessa on kyse yrityksille myönnettyjä tukia koskevien, pääasiassa julkisten tietojen tallettamisesta ja luovuttamisesta. Näihin voi sisältyä myös henkilötietoja, ei kuitenkaan arkaluonteisia henkilötietoja. Henkilötietoja luovutettaisiin määrättyille tahoille EU-sääntelyyn sisältyvän velvoitteen noudattamiseksi, ja salassa pidettäviä tietoja luovutettaisiin laissa määritellyissä rajoissa ja määriteltyihin tarkoituksiin. Myös tukitietojen yleisen tietoverkon kautta tapahtuva luovuttaminen, joka koskee julkisia tukitietoja ja näihin mahdollisesti sisältyviä henkilötietoja, on ehdotuksessa rajattu siihen, mikä on välttämätöntä ja tavoiteltuun päämäärään nähden oikeasuhtaista. Ehdotetun sääntelyn ei katsota olevan ongelmallista perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityisyyden suojan kannalta, eikä sääntelyllä siis arvioida olevan tältä osin merkittäviä perusoikeusvaikutuksia. Ehdotuksella ei arvioida olevan myöskään muita perus- tai ihmisoikeusvaikutuksia.

Muutoksella ei arvioida olevan muita vaikutuksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehtoisesti yhteisestä yritystukirekisteristä olisi ollut mahdollista säätää joko eräiden valtiontukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetussa laissa (300/2001) tai taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä annetussa laissa (429/2016). Laki eräiden valtiontukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta koskee EU:n valtiontukia koskevan niin sanotun menettelyasetuksen (neuvoston asetus (EU) 2015/1589 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä) määräysten kansallista toteuttamista. Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettu laki puolestaan kattaa kaikki EU-valtiontukisäännöt täyttävät tuet (SEUT sopimus 107 artikla 1 kohta) taloudelliseen toimintaan lukuun ottamatta maa- ja metsätalouden alkutuotannon sekä kalatalouden tukia sekä muita etuuksia elinkeinoelämälle, joita ovat muun muassa erilaiset valmisteveron huojennukset. Laissa taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä voitaisiin säätää tietojen tallettamisesta yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään. Kyseinen laki ei ole kuitenkaan menettelytapalaki. Taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä annettuun lakiin olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista lisätä viittaussäännös siitä, että tallettamisvelvollisuudesta säädetään yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä annetussa laissa.

Edelleen yhtenä vaihtoehtona tarkasteltiin asiasta säätämistä yleisessä valtionavustuslaissa (688/2001), koska valtaosa suorista tuista myönnetään sen nojalla. Yleistä valtionavustuslakia sovelletaan avustusmuotoisiin sekä ei-taloudellisiin että taloudellisiin tukiin. Yritystukien yhteisestä tietovarannosta ei kuitenkaan voida säätää yleisessä valtionavustuslaissa, koska sitä sovelletaan vain avustusmuotoisiin tukiin. Yhteisen tietovarannon ulkopuolelle jäisivät siten tällöin verotuet, lainat, korkotuet, takaukset, takuut, oman pääoman ehtoinen rahoitus ja muut järjestelyt, joihin sisältyy taloudellista etua.

Niin sanottuna 0-vaihtoehtona voitaisiin pitää ratkaisua, jossa ei toteutettaisi säädöstoimia. Mikäli yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmää ei laajennettaisi koskemaan kaikkia Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaisia tukia, joita laissa taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä tarkoitettujen valtion viranomaiset tai niiden puolesta tukia myöntävät yhteisöt tai säätiöt myöntävät ja jotka kuuluvat kyseisen lain soveltamisalaan, julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen toteuttamisen laadusta ei ole tietoa. Tukien läpinäkyvyys, vaikuttavuuden arviointi ja kohdentumisen seuranta säilyisivät nykyisellä tasolla. Yrityksiltä kysyttäisiin edelleen tietoja myönnettyistä tuista, koska tukiviranomaisten tietojärjestelmät eivät vaihda tietoja keskenään. Edellä kuvattu 0-vaihtoehto ei ole tiedonhallintalain mukainen.

Euroopan unionin julkaisu- ja avoimuusvelvoite koskee Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan kohdan 1 mukaisia tukia. Laki taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä soveltamisala vastaa 107 artiklan 1 kohtaa poikkeuksena maa- ja metsätalouden alkutuotanto ja kalatalous. Lain mukaisia tukiviranomaisia ovat valtion viranomaiset, jonka tehtäviin tukea tai tukiohjelmaa koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat tai sellaista yhteisöä taikka säätiötä, joka myöntää tuen viranomaisen puolesta. Kunnat, kuntayhtymät, muut julkisyhteisöt tai julkisoikeudelliset laitokset, yhtiöt, säätiöt, yhdistykset eivät ole lain soveltamisalan mukaisia tukiviranomaisia mutta Euroopan unionista tehty sopimus sekä julkaisu- ja avoimuusvelvoite koskevat myös niitä. Maakunnan liitot ovat tässä tarkoitettuja muita julkisyhteisöjä.

Tallettamisvelvollisuus ei lainsäädännön johdonmukaisuussyistä koske maa- ja metsätalouden alkutuotantoa ja kalataloutta eikä tiettyjä valtiontukia, joiden toimeenpano kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalouden alkutuotantoa ja kalataloutta koskevat erilaiset EU:n ilmoitus-, julkaisu- ja avoimuusvelvoitesäännökset ja lisäksi kyseiset tuet eivät ole taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain soveltamisalan mukaisia. Käytännössä rajausta tarkoittaa sitä, että muun muassa kestävän metsätalouden tuet (ns. Kemera -tuet) ja maaseutuelinkeinojen korkotuki jäävät pois tallettamisvelvollisuuden piiristä. Maatalouden alkutuotanto sisältää myös maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelut, jonka osalta tallettamisvelvollisuutta on tarkoitus arvioida myöhemmin.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään sisältyisivät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan kohdan 1 mukaiset tuet. Tiedot sisältävät myös valtion viranomaisten tai niiden puolesta tukia myöntävien yhteisöjen tai säätiöiden myöntämät de minimis –tuot. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa kuitenkin maa- ja metsätalousministeriön tukitietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle. Verotuet talletetaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään ja ilmoitetaan komissiolle vain siltä osin kuin tiedot ovat EU:n avoimuusvelvoitteen mukaisia eli koskien yli 500 000 euron myönnettyjä tukipäätöksiä. Valmisteverotusta koskevien salassapitosäännösten muuttaminen edellyttäisi kokonaisvaltaista tarkastelua, mikä ei sisälly tähän lainsäädäntöhankkeeseen (verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettu laki (1346/1999)).

Kunnat, maakunnan liitot ja yksityiset tahot myöntävät SEUT sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisia tukia joko välittävänä toimieliminä valtion puolesta tai omina tukina. Nykyisen yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain mukaan kunnat voivat tallettaa tietoja yrityksille myönnettyistä tuista yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään, mutta niillä ei ole katseluoikeutta tietoihin. Kunnat, maakunnan liitot tai yksityiset tahot eivät ole toistaiseksi tallettaneet tukitietoja järjestelmään. Kuntien, kuntayhtymien ja muiden julkisyhteisöjen tallettamisvelvollisuutta voidaan arvioida myöhemmin, kun on ensin saatu kokemuksia yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän toimivuudesta valtion viranomaisten tai niiden puolesta tukia myöntävien yhteisöjen ja säätiöiden kesken. Tallettamisvelvollisuuden tulisi koskea johdonmukaisesti koko kuntakenttää tai kattavasti tiettyä selkeää osaa siitä (esimerkiksi kaikki kuntien elinkeinoyhtiöt tai kaikki maakunnan liitot).

Muista kuin SEUT sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisista verotuista ei ole olemassa saajakohtaisia julkisia tietoja eli tuen saaja ei ilmoita saamaansa verotukea Verohallinnolle eikä Verohallinto tee laskennallisia arvioita saajakohtaisesti verotuista. Valtiovarainministeriö arvioi näiden verotukien kokonaismäärän vuositasolla. Yhteinen tietovaranto ei sisältäisi niitä veroetuksia elinkeinoelämälle, joita ei ole määritelty Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaisiksi valtiontuiksi. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset valmisteveron alennukset, alennetut arvonlisäverokannat ja erilaiset menoajaksotuksiin liittyvät etuudet. Saajakohtaisia verotukitietoja on saatavilla vain artiklan 107 mukaisista verotuista, koska EU:n julkaisu- ja avoimuusvelvoite niin edellyttää. Avoimuusvelvoitteeseen perustuen verotukien julkisuudesta ja ilmoittamisesta säädetään erikseen kansallisessa lainsäädännössä.

Valtiovarainministeriön hanke valtionhallinnon valtionavustusten digitalisoinnista kattaa yleisen valtionavustuslain mukaiset avustukset, joita ovat avustukset sekä taloudelliseen että ei-taloudelliseen toimintaan. Hankkeessa digitalisoidaan valtionavustusten myöntämisprosessi ministeriöissä. Hanke ei koske kaikkia yritystuen muotoja. Valtionavustusten digitalisaatiohanke tukee yritystukien yhteistä tietovarantoa siten, että sen kautta saataisiin jatkossa ministeriöissä nykyisin manuaalisesti tehdyt tukipäätökset sähköisesti yritystukien asiakastietojärjestelmään. Ministeriöissä on noin 20 kpl määrältään pieniä tukiohjelmaa (yhteensä noin 70 kpl tukiohjelmaa), jotka myönnetään nykyisin manuaalisesti. Lisäksi tukiviranomaiset voivat myöntää tukia tukiohjelman ulkopuolella, mutta niiden määrä on vähäinen. Ne tuet, jotka eivät ole nykyisin tietojärjestelmässä siirrettäisiin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään väliaikaisen siirtoikkunan kautta siihen asti, kunnes tiedot ovat saatavilla valtiovarainministeriön omistaman teknisen käyttöliittymän kautta, arviolta aikaisintaan vuonna 2021.

Tilastoviranomaisella on lainsäädännön mukaan laaja tiedonsaantioikeus koskien tilastojen laadintaa. Tilastolaki ei mahdollista saajakohtaisten tietojen luovuttamista, mikä on edellytyksenä tukikumulaation seurannalle ja avoimuusvelvoitteen täyttämiseksi. Tilastot laaditaan vuositasolla. Vaihtoehto ei mahdollista tietojen yhteiskäytön laajentamista myöhemmin.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Euroopan komission kilpailun pääosasto kannustaa jäsenmaita perustamaan keskitettyjä tietojärjestelmiä taloudelliseen toimintaan myönnettyjen tukien valtiontukisääntöjen toteutumisen varmistamiseksi sekä tehokkaan ja laadukkaan raportoinnin järjestämiseksi komission julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täyttämiseksi. Komissio on edellyttänyt vuosien 2004 – 2007 EU:n laajentumiskierroksella ja Kroatian laajentumisneuvottelujen yhteydessä, että uusilla jäsenmailla tulee olla kansallinen tukirekisteri. Italiassa ja Virossa on keskitetty kansallinen de minimis –tukirekisteri. Muutamissa jäsenmaissa kuten Romaniassa ja Unkarissa on käynnissä valmistelu keskitettyjen tietojärjestelmien perustamiseksi. Tanskalla, Ruotsilla ja Norjalla ei ole keskitettyä tietovarantoa eikä kansallista de minimis -tukirekisteriä. Itsehallinnollisten maakuntien ja kuntien päätösvalta ja niillä olevat erilaiset tietojärjestelmät on koettu eri maissa haasteellisiksi harkittaessa kansallisten de minimis –tukirekistereiden perustamista.

6 Lausuntopalaute

xxxxx

7 Säännöskohtaiset perustelut

Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä

3 § Määritelmät. Pykälän 1 kohdan määritelmää yrityksestä esitetään muutettavaksi vastaamaan EU:n valtiontukisääntelyn mukaista yrityksen määritelmää. Lain määritelmä yrityksestä laajenee esityksessä, mutta muutoksen käytännön merkitys on todennäköisesti vähäinen, koska Suomessa pääosa taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen saajista on rekisteröityneinä yritys- ja yhteisötietokantaan. Erona nykyiseen määritelmään on, että uusi EU:n valtiontukisääntelyn mukainen määritelmä yrityksestä sisältää myös henkilölle myönnettävät tuet taloudelliseen toimintaan kuten starttirahan. Uusi yrityksen määritelmä kattaa nykyisen lain määritelmän yrityksestä, jolla tarkoitetaan yritys- ja yhteisötietolain mukaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröityä yritystä ja yhteisöä sekä sitä vastaavaa ulkomaista yritystä ja yhteisöä. Myös taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä annetussa laissa taloudellisen toiminnan käsite vastaa EU:n valtiontukisääntelyn mukaista määritelmää. Ehdotuksen mukaan yrityksellä tarkoitettaisiin taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta.

Sekä yrityksen että taloudellisen toiminnan käsitteet ovat EU:n valtiontukisääntelyssä laajat. Euroopan unionin tuomioistuimien johdonmukaisesti määritellyt yritykset taloudellista toimintaa harjoittaviksi yksiköiksi, riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta. Ratkaisevaa arvioinnissa on harjoitettavan toiminnan luonne. Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan markkinoilla. Myös voittoa tavoittelemattomat yksiköt voivat harjoittaa taloudellista toimintaa. Toiminta voi olla taloudellista, vaikka siihen kytkeytyisi yleiseen etuun liittyviä velvoitteita, erityisoikeuksia, yksinoikeuksia tai toimintaa tuettaisiin julkisin varoin. Pelkkää hyödykkeen ostamista tai hankintaa ei pidettäisi lähtökohtaisesti taloudellisena toimintana, jos hyödykkeet on hankittu käytettäväksi muussa kuin taloudellisessa toiminnassa. Myös yksityinen ammattin- tai elinkeinonharjoittaja voi harjoittaa taloudellista toimintaa. Taloudellisen toiminnan käsitteen määrittelystä seuraa, että soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät esimerkiksi suoraan luonnollisille henkilöille maksettavat sosiaaliturvaetuudet.

Yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) mukaisesti yrityksellä tarkoitetaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröityä yritystä ja yhteisöä sekä sitä vastaavaa ulkomaista yritystä ja yhteisöä. Lain 2 §:n mukaan yhteisöllä tarkoitetaan 3 §:n 1 momentissa mainittuja yksityis- ja julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä ja yrityksellä

elinkeinotoimintaa harjoittavaa yhteisöä ja luonnollisen henkilön elinkeinoa sekä muita 3 §:n 1 momentissa mainittuja rekisteröitäviä yksiköitä. 3 §:n kohdan mukaan Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävät yritykset ja yhteisöt ovat:

- 1) elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö ja kuolinpesä;
- 2) avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys, säätiö ja muu yksityisoikeudellinen oikeushenkilö;
- 3) valtio ja sen laitos, kunta, kuntayhtymä, seurakunta ja muu uskonnollinen yhdyskunta sekä muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö;
- 4) eurooppayhtiö, eurooppaosuuskunta ja eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä; (19.10.2006/909)
- 5) ulkomaisen yhteisön tai säätiön Suomessa oleva sivuliike;
- 6) arvonlisäverolain (1501/1993) mukaisesti arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkittävä ulkomainen elinkeinonharjoittaja;
- 7) tuloverolaissa (1535/1992) tarkoitettu elinkeino- tai verotusyhtymä; sekä
- 8) tuloverolaissa tarkoitettu yhteisetuus.

Yrityksen määritelmän muutos ei vaikuta nykyisten yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän käyttäjien tai tukiviranomaisten toimintaan.

Pykälän 2 kohdan määritelmää yrityspalvelusta esitetään laajennettavaksi siten, että se tarkoittaisi myös taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettujen tukiviranomaisten tarjoamaa, myöntämää ja niiden varoista maksettavaa tukea.

Laissa taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä tarkoitettuja tukiviranomaisia ovat muun muassa valtioneuvoston kanslia, työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, ulkoministeriö, Verohallinto, Valtiokonttori, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, Business Finland Venture Capital Oy, valtion erityisrahoitusyhtiö, aluehallintovirastot, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Ruokavirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, energiavirasto, Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK (Kopioisto), Suomen Elokuvasäätiö ja ulkomaan edustukseen kuuluvat edustustot.

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdan tarkoittamia muita kuin valtion tukiviranomaisia ovat nykyisin Business Finland Venture Capital Oy, Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK (Kopioisto) ja Suomen Elokuvasäätiö.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmälain 3 §:n 2 kohdassa viitattuja alueiden kehittämisestä ja rahoituksesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitettuja välittäviä toimielimiä ovat nykyisin työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, neljä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta, yhdeksän maakunnan liittoa ja Business Finland Oy. Rakennerahastovarojen myöntämistä ja maksamista koskevat tiedot voidaan tallettaa yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään jo nykyisen lainsäädännön nojalla. Tukia koskevat tiedot ovat työ- ja elinkeinoministeriön omistamassa ns. EURA –tietojärjestelmässä. Rakennerahastovarojen myöntämis- ja maksamistiedot lisäävät osaltaan yritystukien tietovarannon kattavuutta EU-rahoitusohjelmien osalta. Maakunnan liitot tulisivat siten tallettamisvelvollisuuden piiriin siltä osin kuin ne myöntävät tukia valtion puolesta välittävinä toimieliminä.

Yrityspalvelun määritelmän muutos ei vaikuta nykyisten yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän käyttäjien tai tukiviranomaisten toimintaan.

Pykälän asiakastietojen määritelmää koskevaan 3 kohtaan esitetään lisättäväksi maininta uudessa 7 a §:ssä tarkoitetuista tiedoista, koska laissa säädetään asiakastietojen käytöstä.

3 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa määriteltäisiin julkaisu- ja avoimuusvelvoite. Sen mukaan julkaisu- ja avoimuusvelvoitteella tarkoitettaisiin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan

soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 994/98 1 artiklan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1588 1 artiklan perusteella annettujen komission ryhmäpoikkeusasetusten mukaisia velvoitteita, komission valtiontukisuuntaviivoissa ja puitteissa asetettuja julkaisu- ja avoimuusvelvoitteita. Komission valtiontukisuuntaviivoja ja puitteita on annettu laajakaistatuista, aluetuista, tuista elokuva- ja AV-alalle, riskirahoitustuista, tuista lentoasemille ja -yhtiöille, energia- ja ympäristönsuojelutuista, tuista tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan, pelastamis- ja rakenneuudistustuista, tuista Euroopan yhteistä etua koskevien tärkeiden hankkeiden edistämiseen sekä komission 1.7.2016 alkaen suoraan perussopimuksen nojalla hyväksymistä tuista.

Eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain 2 a §:ssä tukitietojen julkaisu- ja avoimuusvelvoitteesta säädetään, että tukea myöntävän valtion, kunnan, kuntayhtymän, muun julkisyhteisön tai julkisoikeudellisen laitoksen, yhtiön, säätiön, yhdistyksen tai valtion erityisrahoitusyhtiön velvollisuudesta ilmoittaa yksittäistä valtiontukea koskevat tiedot julkaistaviksi säädetään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 994/98 1 artiklan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1588 1 artiklan perusteella annetuissa komission ryhmäpoikkeusasetuksissa. Jos yksittäisen valtiontuen myöntäminen perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisessa ilmoitusmenettelystä tehtyyn komission päätökseen, noudatetaan kyseisessä päätöksessä mainittuja julkaisu- ja avoimuusvelvoitteita. Kyse on informatiivisesta säännöksestä, jonka tavoitteena on varmistaa EU:n valtiontukilainsäädännön Suomea velvoittavan julkaisuvelvoitteen täytäntöönpano.

Velvoite koskee laajasti kaikkia julkisia varoja myöntäviä tahoja silloin, kun SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan valtiontuen edellytykset täyttyvät ja tuki myönnetään joko voimassa olevien ryhmäpoikkeusasetusten säännösten mukaisena tukena tai SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisessa ilmoitusmenetelystä tehdyn komission päätöksen perusteella.

Kyseisen lain 2 a §:n mukaan tukea myöntävä taho vastaa tukitietojen julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täyttämistä. Esimerkiksi, jos tuen myöntää valtion viranomaisena elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (ELY-keskus), se myös huolehtii tukitietojen julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täyttämistä. Julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täyttämistä vastuussa olevan viranomaisen täytyisi siis huolehtia siitä, että ryhmäpoikkeusasetusten mukaiset ja vastaavat muihin valtiontukisääntöihin perustuvat julkaistavat tiedot syötetään joko manuaalisesti tai kansallisen tietojärjestelmään.

EU:n valtiontukisääntelyn mukaisten julkaisu- ja avoimuusvelvoitteiden ulkopuolelle jäävät tällä hetkellä yleisiin taloudelliseen tarkoitukseen liittyviä palveluita (SGEI) koskevaan komission päätökseen 2012/21/EU sekä komission SGEI-puitteisiin 2012/C8/02 perustuvat järjestelyt, koska niissä on erityissääntelyä tietojen julkaisuvelvoitteista. Tukitietojen julkaisuvelvoitetta ei ole tällä hetkellä meriliikenteen valtiontukisuuntaviivoihin (2004/C 13/03) perustuvissa merenkulun tuissa. Rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007 perusteella rahoitettavat tukijärjestelyt eivät kuulu tukitietojen julkaisuvelvoitteen piiriin. Julkaisuvelvoitetta ei ole myöskään vanhojen perussopimuksen perusteella jo hyväksytyissä tukiohjelmissa, joita ei ole mukautettu uudistuneiden valtiontukisääntöjen mukaisiksi sekä vähämerkityksisiä tukia koskevassa niin sanottu de minimis -tukisääntelyssä.

4 § Asiakastietojärjestelmä. 4 §:n 1 momenttiin esitetään lisättäväksi tietoja tallettaviksi tahoiksi taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetut tukiviranomaiset. Tukiviranomaisella tarkoitetaan sitä valtion viranomaista, jonka tehtäviin tukea tai tukiohjelmaa koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat tai sellaista yhteisöä taikka säätiötä, joka myöntää tuen viranomaisen puolesta. Tukiviranomaisella tarkoitetaan sitä valtion viranomaista, joka muun lainsäädännön perusteella toimii kussakin valtionavustuksessa tukiviranomaisena. Laissa ei siis säädetä, mikä viranomainen kul-

loinkin käyttää tukiviranomaisen toimivaltaa. Valtion hallinto-organisaatiosta ja siihen kuuluvien viranomaisten tehtävistä säädetään yksityiskohtaisesti kutakin viranomaista koskevassa laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa.

Käytännössä esimerkiksi ministeriöt valmistelevat tukiohjelmat ja valtion talousarvioon perustuvat tukiohjelman ulkopuoliset yksittäiset tuet. Varsinainen tuen myöntäminen tapahtuu usein aluehallinnossa, esimerkiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja verohallinnossa.

Laissa tarkoitettuja tukiviranomaisia ovat muun muassa valtioneuvoston kanslia, työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, ulkoministeriö, Verohallinto, Valtiokonttori, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, Business Finland Venture Capital Oy, valtion erityisrahoitusyhtiö, aluehallintovirastot, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Ruokavirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, energia- ja viestintävirasto, Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK (Kopioisto), Suomen Elokuvasäätiö ja ulkomaan edustukseen kuuluvat edustustot.

Pykälän 1 momentissa säädetään, että tietoja talletetaan yhteistä käyttöä ja 5 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten. 5 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan asiakastietojärjestelmän kautta saatavia 7 a §:ssä tarkoitettuja tietoja käytetään ns. vähämerkityksisten tukien eli de minimis –tukien tukikumulaation seurantaan, tukitietojen julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täyttämiseksi sekä tilastojen laatimiseen. 4 §:n 1 momenttia esitetään vastaavasti täydennettäväksi siten, että tietoja talletetaan myös 5 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten. Tietojen yhteiskäyttöä voidaan harkita laajennettavaksi myöhemmin kokonaan tai osittain esimerkiksi 7 §:n mukaisiin tietoihin.

5 § Asiakastietojärjestelmän käyttötarkoitus. 5 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti. Uusista käyttö-tarkoituksista tulee säätää lailla. Ehdotuksen mukaan asiakastietojärjestelmän kautta saatavia 7 a § mukaisia tietoja käytetään *Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) N:o 1407/2013 mukaisten tukien eli niin sanottujen de minimis –tukien kasautumisen seurantaan, julkaisu ja avoimuusvelvoitteen täyttämiseen sekä yritystukien koskevien tilastojen laatimiseen.* Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän laajentaminen yritystuilla ei tarkoita sitä, että uudet rekisterinpitäjät tulisivat lain 5 §:n 1 – 3 momentissa tarkoitettua laajempaan käyttötarkoituksen piiriin. Rajaus tarkoittaa sitä, että rekisterinpitäjät eivät saa tietoja esimerkiksi erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj:n asiakkaista, arvioita yrityksen edellytyksistä kannattavaan toimintaan, yrityksestä luottorekisteriin talletetuista tiedoista tai tietoja yrityksen liiketoiminnan kehittämisestä koskevista suunnitelmista. Vastaavasti ne rekisterinpitäjät, jotka eivät ole taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksissä annetun lain 2 §:n 3 kohdan mukaisia tukiviranomaisia eivät saa käyttöönsä 7 a §:ssä tarkoitettuja tukitietoja.

Tilastokeskuksen roolia yritystukitietojen välittäjänä tutkijapalveluiden kautta tutkijoiden hyödynnettäväksi ei ole tarkoitus muuttaa esityksellä. Työ- ja elinkeinoministeriö voi julkistaa julkisia tietoja myönnettyistä ja maksetuista tuista ja luovuttaa niitä yleisen tietoverkon välityksellä. Tarkoituksena olisi toteuttaa julkinen hakuportaali tuen saajista ja myönnettyistä tukimääristä läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Osa tukiviranomaisista julkaisee nykyisin tiedot yleisen tietoverkon välityksellä ja osa luovuttaa tietoja erillistä tietopyyntöä vastaan.

7 a § Asiakastietojärjestelmään yritystuista talletettavat tiedot. Pykälä on uusi. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettulla tukiviranomaisella olisi velvollisuus tallettaa asiakastietojärjestelmään sellaisen tuen myöntämistä ja maksamista koskevat tiedot, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen edellytykset. Tallettamisvelvollisuus koskisi verotukia vain siltä osin kuin ne ovat julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen piirissä eli se koskisi vain myönnettyjä yli 500 000 euron suuruista tukipäätöksiä. Verotukien osalta tämän komissio on tulkinnut tarvoittavan vähintään tämän suuruista vuotuista tukea yritykselle. Tallettamisvelvollisuus koskee kaikkia tukia riippumatta myönnetyn tai maksetun tuen suuruudesta. Tallettaa voidaan myös peruutettuja myöntämis- tai maksamispäätöksiä.

Tallettamisvelvollisuus ei lainsäädännön johdonmukaisuussyistä koske maa- ja metsätalouden alkutuotantoa ja kalataloutta eikä tiettyjä valtiontukia, joiden toimeenpano kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalouden alkutuotantoa ja kalataloutta koskevat erilaiset EU:n ilmoitus-, julkaisu- ja avoimuusvelvoitesäännökset ja lisäksi kyseiset tuet eivät ole taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain soveltamisalan mukaisia. Käytännössä rajausta tarkoittaa sitä, että muun muassa kestävän metsätalouden tuet (ns. Kemera -tuot) ja maaseutuelinkeinojen korkotuki jäävät pois tallettamisvelvollisuuden piiristä. Maatalouden alkutuotanto sisältää myös maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalvelut, jonka osalta tallettamisvelvollisuutta on tarkoitus arvioida myöhemmin.

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain soveltamisalana on SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaiset tuet lukuun ottamatta maa- ja metsätalouden alkutuotantoon ja kalatalouteen kohdistuvia tukia. Lain soveltamisalana on vakiintuneesti tulkittu kuuluvaksi myös de minimis -tuot sekä SGEI de minimis -asetuksen mukaiset tuot. De minimis -tuot ja SGEI de minimis -tuot täyttävät SEUT artiklan 107 kohdan 1 mukaiset edellytykset siinä merkityksessä, että niihin sovelletaan EU:n valtiontukisääntelyä. Komissio on kuitenkin katsonut, että tuot, jotka täyttävät yleisen de minimis -asetuksen tai SGEI de minimis -asetuksen mukaiset edellytykset, eivät vähämerkityksisyytensä vuoksi täytä kaikkia SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaisia valtiontuen tunnusmerkkejä. Esityksen mukainen tallettamisvelvollisuus koskisi kuitenkin myös yleisen de minimis -asetuksen ja SGEI de minimis -asetuksen nojalla myönnettäviä tukia.

Talletettavia tietoja ovat muun muassa tuen saajan nimi, tuen saajan y-tunnus, myönnetty tuki euroina, maksettu tuki kokonaisluku euroina, kokonaisuudet vuodessa, toimiala, yritystyyppi, yrityksen koko henkilöstöllä mitattuna, alue, myöntämispäivä ja -vuosi sekä tieto siitä onko tuki myönnetty de minimis -tukena. Talletettavia tietoja ovat myös pääomasijoituksen, myönnetyn lainan ja takauksen, sekä korkotukea koskevan lainakannan nimellisarvo. Lisäksi asiakastietojärjestelmään talletettaisiin perustiedoiksi seuraavat tiedot tuista: tukiviranomainen, rahoituksen välittäjien nimet, tukiohjelma / tukiohjelman ulkopuolinen yksittäinen tuki ml valtiontukiartikla ja tukinumero, tukityyppi tai tukivälinen (esimerkiksi avustus, laina, takaus, verotuki, korkotuki, verovapautus, riskirahoitus, joku muu), tukimuoto (esimerkiksi investointituki, tuki toimintaympäristölle, tuotantotuki), tuen tavoite, onko kyseessä SGEI-tuki, onko kyseessä de minimis -tuki, onko kyseessä EU-osarahoitteinen tuki, tuen käyttöönottovuosi, tuen voimassaoloaika, tukitoimenpiteen viite (komission viitenumero). Tiedot tarkentuvat myöhemmin hankkeen määrittelyvaiheessa.

Talletettavat tuen myöntämistä ja maksamista koskevat tiedot eroavat tukityypin (esimerkiksi avustus, laina, takaus, pääoma, verotuki, riskirahoitus, korkotuki) mukaan. Avustuksesta, lainasta, takauksesta, pääomasta, riskirahoituksesta tai korkotuesta talletetaan myönnetyn tuen nimellisarvo. Verotuen määrä ilmoitetaan Euroopan komission asetuksen 651/2014 9 artiklan mukaisesti vaihteluvälillä. Verotukien osalta ei julkaista yksittäiselle yritykselle myönnetyn tuen täsmällistä euromäärää.

De minimis -tuen laskemissäännöissä on määritelty tuen määrä seuraavasti:

1. Suorat avustukset: Tuen määrä on avustuksen määrä. Jos avustus maksetaan useassa erässä, tuen määrä lasketaan lähtökohtaisesti diskonttaamalla avustuserät tuen myöntämishetken arvoon.
2. Lainat: a) Tuen määrä on markkinakoron ja yrityksen maksaman koron erotus diskontattuna lainan myöntämishetkeen. b) Tuen määrä on laskettu komission määrittämän yksinkertaistetun laskentamenetelmän avulla (asetuksen 4 artiklan 3 b kohta).
3. Takaukset: a) Takaukset pk-yrityksille: tuen määrä lasketaan markkinahintaisen takausmaksun (ns. safe harbour -maksu) ja alennetun takausmaksun erotuksena (asetuksen 4 artiklan 6 c kohta). b) Takaukset suurille ja pk-yrityksille: tuen määrä lasketaan markkinahintaisen lainan ja takauksen avulla saadun lainan korkoerotuksena. c) Takaukset suurille ja pienille yrityksille komission määrittämän laskentamenetelmän avulla (asetuksen 4 artiklan 6 b kohta).
4. Pääomapanokset, riskipääomasijoitukset ja oman pääoman ehtoinen/luonteinen riskirahoitus: Lasketaan kokonaisuudessaan tueksi.

Lisätietoa de minimis –tuen määrän laskennasta osoitteessa <https://tem.fi/documents/1410877/2851861/Opas+de+minimis-tuista+%282015%29/d1c03961-09db-4f81-af50-3dfaae57c4c6/Opas+de+minimis-tuista+%282015%29.pdf>.

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin lainojen korkotukilaskenta poikkeaa joiltakin osin nykyisen de minimis –asetuksen mukaisesta korkotuen laskennasta. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen artiklan 25 nojalla myönnettävän lainan bruttoavustusekvivalentin laskenta sisältää sen lainaosuuden määrittäminen, joka projektin epäonnistuessa voidaan jättää takaisinperimättä, on hyväksytetty Euroopan komissiolla vuonna 2008, kun valtiontukiohjelma N:o 356/2017 on notifioitu. Tuen yhteismäärä muodostuu kertyneestä korkotuesta, mitätöidystä lainaosuudesta ja jäljellä olevalle lainapääomalle myönnettävästä ylimääräisestä korkotuesta.

Asuntorakentamiseen myönnettävän korkotuen osalta talletetaan vain tieto siitä, kuinka paljon korkotukea on maksettu vuositasolla. Korkotukilainasta päättäessään Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksella ei ole tietoa siitä, kuinka paljon tuensaajalle tullaan käytännössä maksamaan korkotukea. Laina nostetaan myöhemmin pankista ja Valtiokonttori maksaa korkotuen pankille. Maksetun korkotuen määrä muodostuu lainan elinkaaren myötä.

Asuntorakentamiseen myönnettävien takausten osalta talletetaan vain tieto takauksen piiriin hyväksytystä lainamäärästä. De minimis -tuen laskentaperusteet takauksen tuki-intensiteetin laskemiselle eivät soveltune korkotukilainoihin liittyvien takausten tukimäärän laskentaan. Toisin kuin esitetyissä laskentaperusteissa, korkotukilainoihin liittyvä takaus voi kattaa jopa 95 % lainasta, takausmaksua ei peritä, laina-aika voi olla jopa 40 vuotta eikä markkinoilla ole sellaisia vastaavia lainoja, joista voitaisiin hakea vertailukohtaa markkinaperusteiselle takausmaksulle. Toisaalta takauksen tuki-intensiteettiä arvioitaessa tulisi ottaa huomioon myös se, että takaus on muodoltaan täytetäkaus ja lainan ensisijaisena vakuutena on kiinteistövakuus. Takaus ei siis käytännössä realisoitu vastuun koko määrästä vaan ainoastaan siitä määrästä, joka jää saamatta vakuuden realisoinnin jälkeen. Tällaisia takauskorvausmaksuja on maksettu esimerkiksi vuonna 2019 vain henkilöasiakkaille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tuen myöntämistä koskevat tiedot olisi talletettava kahden viikon eli 14 vuorokauden kuluessa tuen myöntämisestä. Verotuista on julkaistava tiedot vuoden kuluessa veroilmoituksen jättämispäivästä. Tukikumulaation seuranta edellyttää ajantasaisia tietoja myönnettyistä tuista. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklan mukaan myönnetty tiedot pitää luovuttaa kuuden kuukauden kuluessa Euroopan komissiolle julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen täyttämiseksi. Määräajasta tulee säätää, koska kyseessä on velvoitteen toimeenpano. Tuen maksamista koskevat tiedot olisi talletettava maksamisvuotta seuraavan kalenterivuoden tammikuun loppuun mennessä. Määräajalla on merkitystä niiden tukien kohdalla, joiden tukipäätökset tehdään manuaalisesti. Tiedot maksetuista verotuista talletetaan takautuvasti vuoden kuluessa veroilmoituksen jättöpäivästä. Esimerkiksi vuoden 2019 myönnetty verotukitiedot talletetaan asiakastietojärjestelmään vuonna 2021.

Tiedolla johtamisen näkökulmasta tarkoituksenmukainen tietojen säilytysaika yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä on 5-10 vuotta. Se mahdollistaisi julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen kolmen vuoden tarkastelujakson lisäksi hieman pidemmän aikavälin seurantatiedot tukiviranomaisten käyttöön ja avoimen tietoverkon kautta julkaistaviksi tarkoitetut julkiset tiedot julkiseen hakupalveluun.

10 § *Asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen.* Pykälään lisättäisiin uudet 4 ja 5 momentti, joissa säädettäisiin uudessa 7 a §:ssä tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta. Lisäksi pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäämällä sen alkuun uusien 4 ja 5 momenttien tarkoittamia tietoja koskeva raja. Raja on tarpeen, koska muutoin pykälän 1 momentin mukaisesti voitaisiin myös uusissa 4 ja 5 momenteissa tarkoitettuja tietoja luovuttaa 1 momentissa mainituille tahoille.

Pykälän uuden 4 momentin mukaan 7 a §:ssä tarkoitettuja tietoja saa salassapitosäynnösten ja muiden tietojen yhteistä käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa tarpeellisilta osin taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettulle tukiviranomaiselle 5 §:n 4 momentin mukaisesti käyttötarkoituksiin sekä Tilastokeskukselle tilastojen laatimiseksi tilastolain (280/2004)

14 ja 15 §:ssä säädetyn estämättä, Yritystukitietoja pitää voida luovuttaa tukiviranomaisille (valtion viranomaiselle tai sen puolesta tukia myöntävälle yhteisöille tai säätiöille), vaikka ne sisältävät salassa pidettävää tietoa, jotta rekisterin käyttötarkoitus toteutuu. Yritystukitiedoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi tietoa myönnetyn tuen määrästä tukikumulaation seuraamiseksi lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Uutta 4 momenttia sovelletaan vain koskien 7 a § mukaisia yritystukia eli Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisia valtiontukia.

Uudessa 5 momentissa säädetään työ- ja elinkeinoministeriön toimivallasta luovuttaa 7 a §:ssä tarkoitettuja yritystukitietoja yleisen tietoverkon kautta. Tietoverkon kautta voisi luovuttaa vain julkisuuslain mukaan julkisia tietoja. Jos tuki myönnetään henkilölle (esimerkiksi starttiraha) taloudelliseen toimintaan ja tuen saajan nimestä ilmenee henkilöys, yritystä koskevat tukitiedot ovat tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja henkilötietoja. Tästä syystä momentissa säädettäisiin poikkeus henkilötietojen luovuttamista koskevasta julkisuuslain 16 §:n 3 momentista. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä seuraavan edellytyksen mukaisesti henkilötietoja voitaisiin luovuttaa vain tiettyjen hakukriteerien rajaamana joukkona. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ei lähtökohtaisesti saa luovuttaa. Hakukriteerit voivat liittyä esimerkiksi yrityksen kokoon henkilöstöllä mitattuna, jolloin tietoja voitaisiin luovuttaa esimerkiksi alle 3 henkilön yrityksistä esimerkiksi vain 5 kappaleen joukkona yhdellä kerralla.

Salassa pidettävillä tiedoilla viitataan tässä yhteydessä seuraaviin tukitietoihin. Viranomaisen toiminnasta annetun julkisuuslain (621/1999) 24 § 1 momentin 25 kohdan mukaisesti tieto työhallinnon henkilöasiakasta koskevat tiedot (starttirahan saajat) ovat salassa pidettäviä. Valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 5 §:n mukaan tieto valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj:n asiakkaasta on salassa pidettävä (ns. pankkisalaisuus). Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 20 kohdan mukaan tieto asuntorakentamiseen myönnettävän takauksen saajan saamasta tuen määrästä ovat salassa pidettäviä. Verotukitiedot ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä. Salassapitosäännöksiä sisältyy valmisteverotuslain (182/2010) 98 ja 98 a §:ään ja verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 6 §:ään. Verotukien osalta tiedot talletetaan vaihteluvälillä komission asetuksen N:o 651/2014 9 artiklan mukaisesti.

10 a § *Velvollisuus luovuttaa julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen alaisia yritystukitietoja Euroopan komissiolle.* Pykälä on uusi. Työ- ja elinkeinoministeriön olisi luovutettava yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletetut julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen alaisen tuen myöntämistä koskevat tiedot Euroopan komissiolle mainitun velvoitteen täyttämiseksi. Ilmoitusvelvollisuus olisi jatkossa työ- ja elinkeinoministeriöllä, koska se omistaa yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän. Ehdotus sisältää velvollisuuden hoitaa ilmoitusvelvollisuus keskitetysti.

Velvoite ei koske maa- ja metsätalouden alkutuotannon ja kalatalouden tukia, joita työ- ja elinkeinoministeriö ei luovuta komissiolle. Työ- ja elinkeinoministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön toimivalta perustuu lakiin eräiden valtion tukea koskevien EU:n säännösten soveltamisesta perusteella annettuun valtioneuvoston asetukseen valtiontukien ilmoittamisesta komissiolle noudatettavista menettelyistä (89/2011). Maa- ja metsätalousministeriö on edelleen velvollinen ilmoittamaan kyseiset tuet itse komissiolle.

Salassa pidettäviä tietoja ovat valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain (443/1998) 5 §:n mukaan valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj:n asiakkaasta (ns. pankkisalaisuus), viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 20 kohdan mukaan tieto asuntorakentamiseen myönnettävän takauksen saajan saamasta tuen määrästä. Lisäksi verotukitiedot ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä. Salassapitosäännöksiä sisältyy valmisteverotuslain (182/2010) 98 ja 98 a §:ään ja verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 6 §:ään. Verotukien osalta tiedot talletetaan vaihteluvälillä komission asetuksen N:o 651/2014 9 artiklan mukaisesti. Julkaisu- ja avoimuusvelvoite ei koske starttirahaa, koska se on de minimis -tuki. Muita salassa pidettäviä tietoja ei ole toimitettu komissiolle, koska komission asettaman 500 000 euron suuruinen määräraja ei ole ylittynyt.

Laissa on voimaantulosäännös ja tarvittavat siirtymäsäännökset.

Laki taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä

7 a § Tietojen tallettamisvelvollisuus. Pykälä on uusi ja luonteeltaan informatiivinen. Pykälässä säädettäisiin, että tietojen tallettamisesta yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään säädetään yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (293/2017) 7 a §:ssä.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2021.

Yrityspalveluiden asiakastietojärjestelmästä annettuun lakiin ehdotetaan otettavan siirtymäsäännös, jonka mukaan 7 a §:ssä tarkoitetut tiedot vuoden 2018 alusta lähtien ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyistä tuista on talletettava yrityspalveluiden asiakastietojärjestelmään kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaan tulosta. //

De minimis –tukisääntöjen mukaan de minimis –tukea saa myöntää enintään 200 000 euroa kolmen vuoden aikana samalle tuen saajalle. De minimis –tukisääntöjen toteutumisen varmentaminen tukipäätösten valmistelussa edellyttää tietojen tallettamista käyttöönottovaiheessa kolmen vuoden ajalta. Vastaavat tiedot muista tuista on tarkoituksenmukaista tallettaa asiakastietojärjestelmään, jotta tietosisältö olisi kattava, mahdollisesti tilastoinnin ja vaikuttavuuden arvioinnin.

9 Toimeenpano ja seuranta

Työ- ja elinkeinoministeriön on tarkoitus asettaa erillinen tiedonhallintaprojekti lain toimeenpanemiseksi. Uudet rekisteriviranomaiset on tarkoitus ottaa mukaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän ohjausryhmän työhön. Tilastokeskus vastaa yritystukitilaston kehittämisestä. Lain toteutumista seurataan yritystuki-neuvottelukunnassa, jossa on eri ministeriöiden edustajat.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys ei ole riippuvainen muista esityksistä.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Ei ole talousarviovaikutuksia.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitys on merkityksellinen perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaisen henkilötietojen suojan kannalta. Ehdotuksen mukaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletettaisiin pääasiassa julkisia tietoja yrityksille

myönnettyistä yritystuista. Yksittäisissä tapauksissa tietoihin voi sisältyä henkilötietoja esimerkiksi osana yrityksen nimeä. Tietoihin ei sisälly arkaluonteisia henkilötietoja.

Henkilötietojen luovuttaminen tukiviranomaisille ja Euroopan komissiolle tapahtuisi tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Tukiviranomaisille luovutettaisiin myös salassapidettäviä tietoja. Salassapidon estämättä luovutettavat tiedot on määritelty lain 7 a §:n 1 momentissa ja niitä luovutettaisiin tarpeelliselta osin 10 §:n 4 momentissa määriteltyihin tarkoituksiin. Sääntely vastaa perustuslakivaliokunnan käytännössä (muun muassa PeVL 17/2016 vp) edellytettyä.

Lisäksi julkisia tukitietoja voitaisiin luovuttaa yleisen tietoverkon kautta. Näihin tietoihin sisältyviä henkilötietoja voisi luovuttaa vain yrityksen nimeen tai myönnettyyn tukeen perustuvan rajatun haun perusteella perustuslakivaliokunnan käytännön (muun muassa PeVL 2/2017 vp) mukaisesti. Tältä osin henkilötietojen käsittely perustuisi tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan, jonka mukaan henkilötietoja saa käsitellä muun muassa jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Tietosuojalain 4 §:n 1 kohdan mukaan mainitun e alakohdan mukaisesta käsittelystä on kyse muun muassa, jos kysymys on henkilön asemaa elinkeinoelämässä kuvaavista tiedoista siltä osin kuin käsittelyn tavoite on yleisen edun mukainen ja käsittely on oikeasuhtaista sillä tavoitettuun oikeutettuun päämäärään nähden. Tietojen luovuttamisen tarkoituksena on parantaa yritystukien julkista kontrollia läpinäkyvyyttä lisäämällä. Tätä voi pitää yleisen edun mukaisena tavoitteena ja oikeutettuna päämääränä, joka toteuttaa myös perustuslain 12 §:ään sisältyvää julkisuusperiaatetta. Tietopalvelussa julkaistaisiin yrityksen nimen lisäksi vain tukea koskevat tiedot, joten tietojen käsittely on rajattu välttämättömään ja sitä voi siten pitää oikeasuhtaisena.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

LIITTEET

Rinnakkaistekstit

1 Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (293/2017) 3 §, 4 §:n 1 momentti ja 10 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti, 4 § 1 momentti ja 10 § 1 momentti laissa 762/2018, sekä *lisätään* 5 §:ään uusi 4 momentti, uusi 7 a §, 10 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 762/2018, uusi 4 ja 5 momentti, ja uusi 10 a § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *yrityksellä* yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) mukaisesti yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröityä yritystä ja yhteisöä sekä sitä vastaavaa ulkomaista yritystä ja yhteisöä
- 2) *yrityspalvelulla* valtion, kunnan, valtion erityisrahoitusyhtiön, Business Finland Oy:n ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitetun välittävän toimielimen tarjoamaa, myöntämää ja niiden varoista maksettavaa tukea, rahoitusta sekä kehittämis- ja neuvontapalvelua sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ([916/2012](#)) tarkoitettua julkista työvoima- ja yrityspalvelua; ([24.8.2018/762](#))
- 3) *asiakastiedoilla* 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *yrityksellä taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta ja rahoitustavasta*
- 2) *yrityspalvelulla* valtion, kunnan, valtion erityisrahoitusyhtiön, Business Finland Oy:n, alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitetun välittävän toimielimen *ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun tukiviranomaisentarjoamaa, myöntämää ja niiden varoista maksettavaa tukea, rahoitusta sekä kehittämis- ja neuvontapalvelua sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ([916/2012](#)) tarkoitettua julkista työvoima- ja yrityspalvelua; ([24.8.2018/762](#))*
- 3) *asiakastiedoilla 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettuja tietoja.*
- 4) *julkaisu- ja avoimuusvelvoitteella Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 994/98 1 artiklan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1588 1 artiklan perusteella annettujen komission ryhmäpoikkeusasetusten sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisessa ilmoitusmenettelyssä tehtyjen komission päätösten mukaisia julkaisu- ja avoimuusvelvoitteita.*

4 §**Asiakastietojärjestelmä**

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä on työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, johon yrityspalveluja tarjoavat viranomaiset, valtion erityisrahoitusyhtiö, Business Finland Oy ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitetut välittävät toimielimet tallettavat asiakastietoja yhteistä käyttöä varten. Lisäksi muut viranomaiset voivat tallettaa julkisia asiakastietoja asiakastietojärjestelmään ja käsitellä niitä.

5 §**Asiakastietojärjestelmän käyttötarkoitus****4 §****Asiakastietojärjestelmä**

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä on työ- ja elinkeinoministeriön tietojärjestelmä, johon yrityspalveluja tarjoavat viranomaiset, valtion erityisrahoitusyhtiö, Business Finland Oy, alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitetut välittävät toimielimet ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetut tukiviranomaiset tallettavat asiakastietoja yhteistä käyttöä ja 5 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten. Lisäksi muut viranomaiset voivat tallettaa julkisia asiakastietoja asiakastietojärjestelmään ja käsitellä niitä.

5 §**Asiakastietojärjestelmän käyttötarkoitus**

Asiakastietojärjestelmän kautta saatavia 7 a §:ssä tarkoitettuja tietoja käytetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetun komission asetuksen (EU) N:o 1407/2013 mukaisten tukien kasautumisen seurantaan, julkaisu ja avoimuusvelvoitteen täyttämiseen sekä yritystukia koskevien tilastojen laatimiseen.

7 a § Asiakastietojärjestelmään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan valtioneuista talletettavat tiedot

Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun tukiviranomaisen on talletettava asiakastietojärjestelmään sellaisen tuen myöntämistä ja maksamista koskevat tiedot, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan valtioneuosten edellytykset. Tallettamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske sellaisia vero-

tukia, jotka eivät ole julkaisu- ja avoimuusveloitteen alaisia, eikä maa- ja metsätalouden alkkutuotantoa eikä kalataloutta koskevaa tukea.

Myöntämistä koskevat tiedot on talletettava 14 vuorokauden kuluessa tuen myöntämisestä. Maksamista koskevat tiedot on talletettava maksamivuotta seuraavan kalenterivuoden tammikuun loppuun mennessä. Verotukien maksamista koskevat tiedot on kuitenkin talletettava vuoden kuluessa veroilmoituksen jättöpäivästä.

10 §

Asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen

Edellä 7 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa työ- ja elinkeinoministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, ulkoministeriölle, ulkomaan edustukseen kuuluville edustustoille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, työ- ja elinkeinotoimistolle, Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille, valtion erityisrahoitusyhtiölle, Maaseutuvirastolle ja Business Finland Oy:lle yrityspalvelujen toteuttamista varten sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitetuille välittävälle toimielimille mainitun lain 28 §:n mukaisesti.

10 §

Asiakastietojärjestelmän tietojen luovuttaminen

Lukuun ottamatta taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetussa laissa tarkoitettuja tukia koskevia tietoja, edellä 7 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa työ- ja elinkeinoministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, ulkoministeriölle, ulkomaan edustukseen kuuluville edustustoille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, työ- ja elinkeinotoimistolle, Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille, valtion erityisrahoitusyhtiölle, Maaseutuvirastolle ja Business Finland Oy:lle yrityspalvelujen toteuttamista varten sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 2 §:n 13 kohdassa tarkoitetuille välittävälle toimielimille mainitun lain 28 §:n mukaisesti.

Edellä 7 a §:ssä tarkoitettuja tietoja saa salassapitosäännösten ja muiden tietojen yhteistä käyttöä koskevien säännösten estämättä luovuttaa tarpeelliselta osin taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetuille tukiviranomaisille tämän lain 5 §:n 4 momentin mukaisesti käyttötaroituksiin sekä, tilastolain (280/2004) 14 ja 15 §:ssä säädetyn estämättä, Tilastokeskukselle tilastojen laatimiseksi.

Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, työ- ja elinkeinoministeriö saa luovuttaa 7 a §:ssä tarkoitettuja julkisia tietoja yleisen tietoverkon kautta. Henkilötietoja voi-

daan luovuttaa vain yrityksen nimeen tai myönnettyn tukeen perustuvan rajatun haun perusteella.

10 a § Velvollisuus luovuttaa julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen alaisia tietoja Euroopan komissiolle

Työ- ja elinkeinoministeriön on luovutettava asiakastietojärjestelmään talletetut julkaisu- ja avoimuusvelvoitteen alaisen tuen myöntämistä koskevat tiedot Euroopan komissiolle mainitun velvoitteen täyttämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2021.

Tämän lain 7 a §:ssä tarkoitetut tiedot vuoden 2018 alusta lähtien ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyistä tuista on talletettava yrityspalveluiden asiakastietojärjestelmään kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaan tulosta.

2 Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettuun lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

7 a § Tietojen tallettamisvelvollisuus

Tietojen tallettamisesta yrityspalvelujen asiakas-tietojärjestelmään säädetään yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (293/2017) 7 a §:ssä..

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2021.